

Ordliste

På hjerteklinikken og hos din egen læge vil du sikkert høre ord, som kan være svære at forstå. Måske har du også stødt på medicinske begreber, når du fx har googlet forskellige symptomer på hjertesvigt – eller du har undersøgt, hvordan hjertet er opbygget og fungerer.

Hvad var det nu, at lægen kaldte det

Her på siderne har vi forsøgt at skrive tingene i et sprog, der er til at forstå. Indimellem er der bare ord og begreber, der er svære at komme udenom. De steder har vi gjort det muligt for dig at klikke på ordet eller begrebet. Og så havner du lige her: I ordlisten. Den er helt sikkert ikke fuldstændig, men vi håber, at de mange forklaringer vil klæde dig godt på til samtalerne med lægen – og gøre dig selv lidt klogere.

Har du symptomer på hjertesvigt?

Ved at svare på nogle enkle spørgsmål om dit helbred får du et fingerpeg om, hvor du står. Et symptomtjek kan være et godt udgangspunkt for en snak med lægen, selvom resultatet hverken kan bruges til at stille en diagnose eller erstatte lægens rådgivning.

Tjek dine symptomer

ACE hæmmere:

Gruppe af medikamenter der hæmmer Renin-Angiotensin systemet (s.d). Hæmmer dermed en række af processer der udløser blodkarsammentrækning (vasokonstriktion) og tilbageholder væske i kroppen. ACE hæmmere anvendes både som blodtryksænkende medicin og som medicin mod hjertesvigt

Akut:

Pludselig opstået tilstand. Fx Akut hjertestop (s.d.), akut hjertesvigt (s.d.). Det modsatte af en kronisk (s.d.) tilstand.

Aneurisme:

En udposning eller udvidet pulsåre, der typisk kan opstå som følge af åreforkalkning eller forhøjet blodtryk, der svækker bindevævet i pulsårens væg. Sygdommen kan også være arvelig, og i sjældne tilfælde kan en medfødt lidelse gøre, at hjerteklappen er todelt og ikke tredelt.

Angiografi:

Undersøgelse hvor man efter indsprøjtning af kontrastmidler i blodbanen tager røntgenbilleder af hjertets kranspulsårer (s.d.) mhp påvisning af forsnævringer i disse kar.

Antibiotika:

En fælles betegnelse for lægemidler, der enten dræber bakterier eller hæmmer deres vækst.

Anæmi:

Mangel på røde blodlegemer.

Aorta:

Den store legemspulsåre der fører iltet blod fra venstre hjertekammer (s.d.) og videre ud til fordeling mellem kroppens muskler og organer.

Arterie:

Pulsåre. En blodåre der fører iltet blod under højt tryk fra hjertet til vævet (muskler, hjerne eller andre organer).

Arytmi:

Forstyrrelse i hjertets rytme. Normal rytme kaldes sinus rytme (s.d.).

Atherosclerose:

Åreforkalkning: en tilstand med stive og indsnævrede pulsårer. Ofte forårsaget af for højt fedtindhold/kolesterol i blodet (s.d.) som følge af for fedtholdig ernæring eller arvelige forhold og/eller højt indhold af kulilte i blodet som ved rygning. Er en hyppig årsag til hjerteinfarkt (s.d.).

Atorvastatin:

Et middel, der bruges til at hæmme dannelsen af kolesterol, så niveauet af kolesterol falder. Atorvastatin modvirker åreforkalkning, så risikoen for blodpropper i hjertet falder.

Atrieflimmer:

En hjertearrytmi (s.d.) ved hvilken hjertets forkamre sammentrækkes hurtigt og uregelmæssigt, hvorved hjertets samlede rytme bliver uregelmæssig. Tilstanden kan ned-sætte hjertets pumpefunktion og medføre risiko for blodpropper i hjernen; apoplexi (s.d.). Behandles ofte med hjerterytmeregulerende medicin og med blodfortyndende medicin.

Atrium:

Forkammer. Venstre atrium: venstre forkammer. Højre atrium: højre forkammer. Ballon operation: En operation hvor man udvider forsnævrede kranspulsårer (s.d.) ved hjælp af en ballon der indføres til hjertet via et kateter der indføres i blodbanen i lysken og som derefter pustes op.

Beta blokkere:

Gruppe af medicin der enten alene eller i kombination med fx Angiotensin hæmmere (s.d.) anvendes ved behandling af hjertesvigt. Virker ved at mindske hjertets belastning ved en negativ kronotrop (s.d.) og inotrop (s.d.) effekt. Beta blokkere anvendes også ved behandling af hypertension (s.d.).

Biventrikulær pacemaker:

En avanceret pacemaker, som kun bruges i særlige tilfælde (nogle gange sammen med en ICD-enhed), hvor der er behov for, at den kan være aktiv hele tiden. Biventrikulær betyder, at pacemakere kan stimulere begge

(bi-) hjertekamre (ventrikler). Den kan altså pace i både højre og venstre hjertekammer, hvor en simpel pacemaker kun pacer i højre ventrikel.

Blodprop:

Almindeligvis brugt om blodprop i hjertet, i hjernen eller i lungerne. Blodpropper i hjernen eller hjertet; Infarkt (s.d.) skyldes oftest atherosclerose (s.d.) med aflejring af fedt og kalk i arterierne (s.d.) I lungerne skyldes blodpropper oftest blodkoagler der skyldes stillestående blod som fx ved atrieflimmer (s.d.).

Blodtryk:

Det tryk der er i blodbanens arterielle (s.d.) side, dvs i pulsårerne. Deles i 2 værdier: Det systoliske (s.d.) tryk, der er trykket i arterierne under hjertets sammentrækning og det diastoliske (s.d.) tryk, der er trykket i arterierne under hjertets afslapning/fyldning. Blodtrykket måles oftest i millimeter kviksølv eller mm Hg, men kan også måles i Pascal. De to blodtryksværdier angives oftest som det "systoliske tryk over det diastoliske" tryk fx "140 over 80" eller på tryk 140/80 mm Hg.

Bradykardi:

Hjerterytmeforstyrrelse med for langsom hjerterytme. Brady = langsom, Kardi = hjerte.

Bypass:

Ofte beskrevet som koronar bypass: En operation der genskaber hjertets blodtilstrømning ved erstatning af forsnævrede kranspulsårer med nye blodkar hentet andetsteds i kroppen.

Diastole:

Hjertets tilstand ved dets afslapning dvs under hjertets fyldning. Fx diastolisk blodtryk: blodtrykket ved hjertets afslapning/fyldning.

Digoxin:

Hjertemedicin der virker forstærkende på hjertets pumpekraft. Digoxin har en positiv inotrop effekt (s.d.).

Dilatation:

Udvidelse, fx udvidelse af blodkar: vasodilatation, udvidelse af hjertekammer: dilateret venstre hjertekammer.

Diural:

Et vanddrivende middel, der bl.a. bruges til at mindske ophobet væske i kroppen ved hjertesvigt og til at behandle forhøjet blodtryk.

EKG:

Elektrokardiogram. En undersøgelse hvor man ved hjælp af elektroder placeret ud-vendigt på kroppen (arme, ben, brystkassen) kan måle og optegne hjertets elektriske impulser. Undersøgelsen er meget vigtig til påvisning af hjerte arrytmier (s.d.), hjerte forstørrelse/dilatation (s.d.), hjerte iskæmi (s.d.) evt hjerteinfarkt (s.d.) Undersøgelsen er helt smertefri og tager kun få minutter.

Ekkokardiografi:

Ultralydsundersøgelse, som har til formål at afgøre, om der er noget galt med hjertets pumpefunktion. Undersøgelsen kan også bruges til at se, om hjertets størrelse er normal, og om hjerteklapperne fungerer, som de skal.

Forhøjet blodtryk:

Se Hypertension.

Furix:

Et kraftigt og hurtigtvirkende vanddrivende medicin, der anvendes mod væskeophobning i kroppen (ødemer) og til at sænke et kritisk højt blodtryk.

Hjerteinsufficiens:

Et andet ord for hjertesvigt, der igen betyder svækket hjertepumpefunktion.

Hjertekamre:

Hjertets hulrum. Der er 4 hjertekamre; to forkamre hhv venstre og højre, to hjertekamre hhv venstre og højre. Hjertekamrene er forbundet med karsystemet og indbyrdes med et ensrettende klapsystem der sikrer en bestemt retning af det pumpede blod. Højre forkammer modtager blodet fra kroppen via den store hulvene Vena Cava (s.d). Fra højre forkammer går blodet til højre hjertekammer, hvorfra det pumpes videre til lungekredsløbet. Fra lungerne går blodet til venstre forkammer og derfra videre til venstre hjertekammer, hvorfra det pumpes videre ud i den store legemspulsåre Aorta (s.d.).

Hjertepumpe:

Den mekaniskepumpe kan komme i spil, hvis dit eget hjerte er så sygt, at det selv ikke med den bedste medicinske behandling kan pumpe tilstrækkeligt med blod ud til kroppens organer. Hjertepumpen bliver placeret i venstre hjertekammer, hvor et rør så pumper blodet op i hovedpulsåren, der forsyner kroppen med blod. Pumpen kører døgnet rundt. Den kan både være en midlertidig løsning, mens du venter på en hjertetransplantation, og en permanent løsning, hvis hjertetransplantation ikke er en mulighed.

Hjertestop:

Akut tilstand, hvor hjertets pumpefunktion er ophørt. To hovedtyper: 1) Asystoli, hvor hjertets elektriske impulser er ophørt, hvorfor hjertet derfor ikke trækker sig sammen: a = ingen, systoli = sammentrækning. 2) Ventrikelflimmer, hvor hjertets elektriske impulser udbreder sig hurtigt og ukontrolleret, hvorfor hjertets sammen-trækning er ukoordineret og krampagtig uden egentlig pumpefunktion. Begge typer hjertestop skyldes oftest et hjerteinfarkt (s.d) men kan også skyldes elektrisk stød, overmedicinering eller forgiftning. Begge typer hjertestop kan forsøges afhjulpes akut med hjertemassage. Afhængig af typen af hjertestop forsøges hjertet genstartet med el-shock/hjertestarter, hjertestimulerende medicin eller medicin der hæmmer den ukontrollerede elektriske impuls aktivitet.

Hjertesvigt:

Tilstand hvor hjertets ydeevne ikke modsvarer kroppens krav til tilførsel af frisk iltet blod til vævene (muskler,

hjerne og andre organer). Skyldes ofte svækkelse af hjer-temusklen som følge af for hård vedvarende belastning (fx hypertension s.d.), dårlig blodforsyning som ved atherosclerose i kranspulsårerne (s.d), hjerteklap forstyrrel-ser, eller hjerterytmeforstyrrelser. Ved hjertesvigt er der ofte en ubalance mellem de to hjertehalvdeles ydelse, hvorfor der kan forekomme væskeophobning i lungerne eller i kroppen fx hævelse af benene eller væske i bughulen. Hovedsymptomerne er åndenød, træthed, hævelser og nedsat fysisk formåen.

Hypertension:

Forhøjet blodtryk (s.d.); hyper = over/højt, tension = tryk. Anvendes oftest i forbindelse med forhøjet diastolisk (s.d.) blodtryk. Almindeligvis, hvis den laveste blodtryksværdi er større end 90 mm Hg (kviksølv). Forhøjelse af det systoliske blodtryk er normalt ved højere alder, mens et forhøjet diastolisk blodtryk er unormalt og oftest behandlingskrævende.

Hypertrofi:

Forstørrelse. Anvendes ofte om en forstørrelse og fortykkelse af hjertevæggen fx som følge af hypertension (s.d.).

ICD-enhed:

ICD-enheden registrerer og behandler eventuelle farlige rytmeforstyrrelser. Den kan både overtage hjerterytmen, give elektrisk stød og fungere som en almindelig pacemaker.

Infarkt:

Blodprop. Anvendes oftest om blodprop i hjertet: hjerteinfarkt. Anvendes også i forbindelse med blodprop i hjernen: cerebralt infarkt (s.d.). Infarkter skyldes oftest atherosclerose (s.d) men kan også skyldes blodkoagler dannet i forbindelse med stillestående blod og/eller nedsat blodgennemstrømning i fx ekstremiteter eller forkamre.

Hjerteinfarkter kan ses på EKG (s.d.) samt på frigivelse af hjerte enzymer til blodbanen.

Hjerteinfarkter er en hyppig årsag til hjertesvigt, men kan også resultere i hjertestop (s.d.).

Inotrop:

Den effekt der påvirker hjertets sammentrækningskraft. Medicin med positiv inotrop effekt øger hjertets sammentrækningskraft og dermed pumpekraften. Digoxin (s.d.) er et medikament med positiv inotrop effekt. Medicin med negativ inotrop effekt mindsker hjertets sammentrækningskraft og dermed hjertets arbejdsbelastning. Et eksempel herpå er visse beta blokkere (s.d.).

Iskæmi:

Tilstand med iltmangel i vævet. Kan skyldes blodpropper som ved infarkt (s.d.) eller som følge af indsnævring af arterierne som ved atherosclerose (s.d.) Et typisk eksempel er muskel iskæmi i benene som følge af atherosclerose. Iskæmien medfører smerter i benene ved gang, hvorfor patienten må stoppe hyppigt op. Derfor kaldes tilstanden også "vindueskiggerben" På latinsk "claudicatio intermittens".

Kaleroïd:

Middel, der bruges ved kaliummangel. Kaliumniveauet må hverken blive for højt eller lavt.

Kolesterol:

Fedtstoffer i blodet. Også kaldt lipoproteiner, lipo=fedt. Opdeles groft i 2 hovedtyper: HDL kolesterol (forkortelse for High Density Lipoprotein) der er det "gode" fedtstof. Og LDL (forkortelse for Low Density Lipoprotein) der er det "dårlige" fedtstof. Summen af de 2 fedtstoffer kaldes total kolesterole. Er andelen af et forhøjet total kolesterol domineret af LDL, er risikoen for atherosclerose (s.d) eller åreforkalkning forhøjet, med deraf følgende øget risiko for hjerteinfarkt (s.d.) eller hjertesvigt (s.d).

Konstriktion:

Sammentrækning eller indsnævring fx vasokonstriktion.

Koronar:

Samlet benævnelse for hjertets kranspulsårer (s.d) Anvendes fx som Koronar Angiografi; en kontrast røntgenundersøgelse af hjertets kranspulsårer eller fx ved Koronar Bypass operation (s.d).

Kronisk:

Vedvarende tilstand. Fx Kronisk hjertesvigt (s.d.). Det modsatte af Akut (s.d.).

Kronotrop:

Den effekt der påvirker hjertefrekvensen; fx antal hjerteslag pr minut. Medicin med positiv kronotrop effekt øger hjertets frekvens. Adrenalin (s.d.) har fx en kraftig positiv kronotrop effekt, medicin med negativ kronotrop effekt sænker hjertets frekvens. Visse beta blokkere (s.d.) er medicin med en negativ kronotrop effekt.

Natriuretiske peptider:

Hormoner, som udskilles af hjertemuskulaturen.

Nitroglycerin:

Medicin der bruges til at udvide eller dillatere (s.d.) kranspulsårerne ved hjerte iskæmi (s.d.) Tages oftest som en sugetablet der anbringes under tungen ved iskæmisk hjer-tesmerte.

NSAID:

En gruppe lægemidler, der bliver brugt mod lidelser i muskler og knogler. Fælles for lægemidlerne er, at de virker mod betændelse, smerter og feber.

NYHA:

En international klassifikation af hjertesvigt (s.d.) Opkaldt efter New York Heart Associ-ation. Rangeres som NYHA I-IV, hvor I (1) er den laveste påvirkning af hjertefunktionen og IV (4) er den sværeste påvirkning. Anvendes til at beskrive eller kvantificere patien-tens påvirkning af hjertesvigt, eller i vurderingen af behandlingsvirkningen.

Pacemaker:

En lille enhed, der sender elektriske impulser til dit hjerte, som så bedre kan pumpe blod rundt i

kroppen. Afhængig af hvor svære symptomerne er på hjertesvigt, vælger lægen den pacemaker, der passer bedst – eller om der er brug for andre mekaniske hjælpemidler.

PAH (pulmoral arteriel hypertension):

En hjerte- og lungesygdom, der kan ramme alle. Et højt blodtryk i lungernes blodkar giver symptomer som træthed, stakåndethed og svimmelhed. Jo tidligere diagnosen bliver stillet, jo bedre er prognosen.

Renin-angiotensin-aldosteron systemet:

Et blodtryks og væskeregulerende system i kroppen. Består af en kæde af hormon-påvirkninger der starter ved frigivelse af enzymet Renin fra nyrerne som et resultat af et blodtryksfald i nyrerne eller fald i blodvolumen. Renin binder sig til proteinet angiotensinogen der derved omdannes til proteinet angiotensin I. I blodbanen bliver angiotensin I omdannet af et enzym (ACE: Angiotensin Converting Enzyme) til det kar-kontraherende (s.d) hormon Angiotensin II. Angiotensin II medfører derfor en stigning af modstanden i blodbanen og dermed en stigning af blodtrykket. Yderligere bevirker Angiotensin II at binyrerne frigør hormonet Aldosteron der tilbageholder væske i kroppen/blodbanen ved at hæmme nyrernes udskillelse af væske. Resultatet af en stimulation af Renin-Angiotensin-Aldosteron systemet er derfor en blodtryksstigning og en væsketilbageholdelse i kroppen. I en akut situation er denne virkning hensigtsmæssig da den fx kan modvirke et blodtab. Ved en kronisk påvirkning af systemet belastes hjertet, hvorved en ond spiral startes der kan medføre hjertesvigt. Derfor er Renin-Angiotensin-Aldosteron systemet et mål for flere forskellige behandlinger af hjertesvigt. Der er således medicin der hæmmer ACE (ACE Hæmmere) (s.d.) medicin der hæmmer Angiotensin II og kombinationer af forskellige hæmmere af led i Renin-Angiotensin-Aldosteron systemet.

Sarkoidose:

En ret sjælden sygdom i immunsystemet, der kan give betændelse i lunger, lymfeknuder, led og hud. De mest almindelige symptomer er hoste, åndenød, træthed, feber, udslæt og hævede led.

Streptokokker:

En almindelig gruppe af bakterier, der findes naturligt i kroppen – og kan fremkalde infektioner som fx lunge- og halsbetændelse, hvis dine forsvarsmekanismer er nede.

Systole:

Hjertets tilstand ved dets sammentrækning. Fx systolisk blodtryk: blodtrykket ved hjertets sammentrækning.

Takykardi:

Hjerterytmeforstyrrelse med for hurtig hjerterytme. Taky = hurtig, Kardi = hjerte.

Triglycerider:

En gruppe af fedtstoffer i blodet forskellig fra kolesterol (s.d.).

Uddrivningsfraktion:

Den andel af hjertets blodvolumen der tømmes ud ved hvert pumpeslag. Angives ofte for venstre

hertekammer som LVEF: Left Ventricular Ejection Fraction, engelsk for venstre ventrikel uddrivnings fraktion.

Vaso:

Andet ord for blodkar. Fx vasokonstriktion: blodkarsammentrækkende, vasodilatation: blodkarudvidelse.

Vena Cava:

Den store hulvene der samler blodet fra kroppens muskler og organer og fører det tilbage til højre hertekammer (s.d.).

Vene:

En blodåre der fører iltfattigt blod under lavt tryk fra vævet (muskler, hjerne eller andre organer) til hjertet.

Ventrikel:

Hertekammer. Venstre ventrikel: venstre hertekammer. Højre ventrikel: højre hertekammer.

Ætiologi:

Læren om, hvordan og hvorfor sygdomme opstår. I fx åreforkalkningens ætiologi indgår, om du er genetisk disponeret, om dit kolesterol tal eller blodtryk er forhøjet, og om du ryger, er overvægtig eller motionerer for lidt.

DK2206073904

Source URL: <https://www.novartis.com/dk-da/patienter-og-paaroerende/sygdomsomraader/hjertesvigt/ordliste>

List of links present in page

- <https://www.novartis.com/dk-da/dk-da/patienter-og-paaroerende/sygdomsomraader/hjertesvigt/ordliste>
- <https://www.novartis.com/dk-da/dk-da/patienter-og-paaroerende/sygdomsomraader/hjertesvigt/tjeklister>
- <https://www.netpatient.dk/oedemer-ophobning-af-vaeske>
- <https://www.netpatient.dk/forhoejet-blodtryk-hypertension>